

Vandråd 2020 – bidrag til Særlig MiljøVurdering (SMV)

SMV for hovedopland 1.2 Limfjorden i forbindelse med vandområdeplan 2021-2027

Kommunerne bidrager til Miljø- og Fødevarerministeriets miljørapport (SMV) der skal udarbejdes i forbindelse med udarbejdelse af indsatsprogrammet for Vandplan 2021-2027.

Rapporten beskriver og vurderer de forhold, som kræves efter miljøvurderingsloven. Det er blandt andet, hvor dette er relevant, den sandsynlige væsentlige indvirkning af indsatserne på fx den biologiske mangfoldighed, befolkningen, menneskers sundhed, fauna, flora, jordbund, vand, luft, klimatiske faktorer, materielle goder, landskab, kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser, samt arkitektonisk og arkæologisk arv og det indbyrdes forhold mellem disse faktorer.

Foreslåede virkemidler i oplandet

Af nedenstående oversigt fremgår foreslåede indsatser og virkemidler for hovedopland 1.2 Limfjorden i Vandplan 2021-27

Virkemiddel	Type	Km/stk.
Udlægning af groft materiale	Mindre restaurering	409 km/110 vandområder
Udlægning af groft materiale og træplantning	Mindre restaurering	110 km/27 vandområder
Udskiftning af bundmateriale	Mindre restaurering	178 km/53 vandområder
Mindre - Hævning af vandløbsbunden	Mindre restaurering	89 km/22 vandområder
Plantning af træer langs vandløb	Mindre restaurering	169 km/47 vandområder
Genslyngning	Større restaurering	273 km /68 vandområder
Åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og/eller genslyngning	Større restaurering	2,652 km/9 stk.
Kombi - Åbning af rørlagte strækninger m smårestaurering (RIN-3042)	Kombination større og mindre restaurering	3,940 km/22 stk.
Fjernelse af fysiske spærringer	Punkt restaurering	89 stk.
Etablering af sandfang	Punkt restaurering	42 stk. i 40 vandområder
Etablering af okkerrensingsanlæg	Punkt restaurering	3 stk.
Restaurering hele ådale*	"Grønne initiativer"	27,7 km
Etablering af miniådal*	"Grønne initiativer"	0,7 km
Etablering af dobbeltprofil*	"Grønne initiativer"	3,9 km

* Ikke finansierede indsatser pt.

I alt foreslås der gennemført strækningbaseret vandløbsrestaurering på 1.228 km vandløbsstrækning, hvor der i nogle tilfælde kan være tale om at der benyttes flere virkemidler i samme vandområde. Der foreslås yderligere anlagt 42 sandfang og 3 okkerrensingsanlæg.

I alt vil tiltagene bidrage til restaurering og hermed fremme målopfyldelse på ca. 675,375 km vandløb fordelt på 181 vandområder.

Hertil skabes passage for flora og fauna ved at genåbne 31 rørlagte vandløbsstrækninger (6,6 km) og fjerne 89 spærringer, hvilket ligeledes bidrager til opfyldelse af miljømålene.

Endelig er der foreslået en indsats for vandløbsrestaurering i 27,7 km "Restaurering af hele ådale", 0,7 km "Etablering af miniådal" og 3,9 km "Etablering af dobbeltprofil. For disse restaureringer gælder at det ikke vides om der kan skaffes finansiering til dem og om de kommer til at indgå i indsatsprogrammet for vandområdeplan 2021-2027.

Tiltagene er i flere tilfælde en forudsætning for at der kan skabes gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper i Natura2000 områder.

Vurdering af indvirkning på miljøet

Indvirkning på den biologiske mangfoldighed, flora og fauna

Biologisk mangfoldighed, flora og fauna påvirkes positivt af tiltag, der forbedrer de fysiske forhold i vandløbene. Dels skaber det bedre og flere livsbetingelser for den akvatiske flora og fauna og dels kan nogle af virkemidlerne resultere i mere varieret natur op til vandløbene (plantning af træer m.m.). Fjernelse af spærringer resulterer i bedre spredning og vandring for flora og fauna. For fisk

der vandrer mellem fersk og saltvand i forbindelse med fx gydning, opvækst, fouragering kan der også forventes en positiv effekt. De mange positive effekter af virkemidlerne på den akvatiske flora og fauna er beskrevet i DCE's publikation nr. 341 2019 "Virkemidler til forbedring af de fysiske forhold i vandløb" vers. 2 og gennemgås ikke yderligere.

I størrelsesorden 63 km af de vandløbsstrækninger, hvor der er foreslåede indsatser, er beliggende i Natura 2000 områder. Der er tillige 13 spærringer beliggende i vandområder, hvor dele af dette ligger i Natura2000 områder. Indsatserne forventes især at være gavnlige for naturtypen "Vandløb med vandplanter" og arterne; flodlampret, havlampret, bæklampret, odder og også invertebraterne grøn kølleguldsmed og stor kærguldsmed.

I de kommende forundersøgelser til vandløbsprojekterne undersøges om projekter eventuelt kan påvirke udpegningsgrundlaget for både naturtyper og arter i de udpegede Natura 2000-områder væsentligt. I bekræftende fald foretages en konsekvensvurdering af projektet i forhold til, hvordan projektet kan tilrettelægges eller tilpasses, så det ikke hindrer gunstig bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget.

Gennemførelse af indsatserne vil have en positiv effekt på en del arter som i dag optræder på den danske rødliste over truede arter, herunder fx den kritisk truede ål og en lang række invertebrat arter.

Indvirkning på Klimatiske faktorer

Nogle af de anvendte virkemidler forventes også at mindske effekterne af de forventede klimaforandringer.

Der forventes genslynget ~273 km vandløb og muligvis restaureret hele ådale (~28 km). Når vandløbet genslynkes forsinkes vandet på sin vej, hvorved de største afstrømningstoppe udjævnes, så oversvømmelseshændelser i nedstrøms liggende byer og landbrugsarealer reduceres.

Plantning af træer langs vandløb (~169 km) og udlæg af groft materiale med træplantning (~110 km) kan give en gavnlig effekt på vandløbet ved at reducere vandtemperaturen i de varme måneder og hermed medvirke til bedre iltforhold. Det gælder specielt vandløbsstrækninger hvor ilttilskuddet fra primærproduktionen fra alger og vandplanter har mindre betydning for den samlede iltbalance i vandløbet.

Når der fjernes opstemninger o.l. der spærrer for faunaens vandringer, er den bedste løsning at fjerne "stuvezonen" opstrøms. Hermed genskabes vandløbets kontinuitet, de oprindelige faldforhold genskabes og risikoen for oversvømmelser i de nærmeste omgivelser minimeres.

I forbindelse med gennemførelse af vandløbsprojekterne skal broer, herunder rørbroer ofte etableres for at sikre adgangsforhold. Udskiftningen af broer udføres normalt til større dimensioner som er mere klimasikre løsninger ved stigende vandføringshændelser.

Indvirkning på befolkning og menneskers sundhed

Der vurderes ikke at være væsentlige indvirkninger på befolkningen og menneskers sundhed.

Viser forundersøgelsen at gennemførelse af indsatsen påvirker fx landbrug, skovbrug eller dambrug så det medfører en ændret arealanvendelse og/eller drift, er der mulighed for at opnå

komensation for dokumenteret tab. Der kan fx være tale om flytning eller genåbning af rørlagte vandløb i et dyrket område, som kan betyde at der går dyrkede arealer tabt eller der fås en forringet arrondering af jorden. I de fleste tilfælde vil en påvirkning være meget beskeden og kun lokal.

Indsatserne for at forbedre tilstanden i vandløbene herunder fiskenes levestandard, øger de rekreative værdier for især lystfiskere og mennesker, der i øvrigt holder af at færdes i naturen. Undersøgelser viser, at havørred fra Limfjordens vandløb har sin opvækst i Kattegat og overvejende omkring Djursland. En sund ørredbestand kan derfor påvirke interesserne knyttet til rekreative udfoldelser og turisme, samt fritids- og erhvervsfiskeri.

Indvirkning på jordbund

De fleste vandløbsprojekter vil næppe berøre forurenede jord, men ved projekter i specielt byer undersøges dette nærmere i forundersøgelsen. Er der tale om forurenede jord håndteres dette efter gældende regler.

I det omfang konkrete projekter medfører en lavere vandstand i vandløbet og dets nærområde kan forekomme af pyrit udvaskes, hvilket kan resultere i udvaskning af "okker" til vandløbene. I oplandet ses generelt kun få okkerbelastede vandløb og det anses som et perifert og lokalt problem specielt knyttet til vandløbsspidser. I forbindelse med forundersøgelser vurderes om projektet ligger i et okkerfølsomt område og projektet tilpasses, så der ikke opstår en okkerforurening.

Indvirkning på vandkvalitet, grundvand og luft

Restaurering af vandløb vil fremme en bedre vandkvalitet. I takt med at vandløbenes fysiske tilstand bedres vil iltningen af vandet øges, stofomsætningen i sedimentet forbedres.

Det vurderes, at der ikke vil være væsentlige negative indvirkninger på vandkvalitet, grundvand eller luft i forbindelse med vandløbsprojekterne.

Indvirkning på landskab

Genopretning af de fysiske forhold i vandløb, ådale, genåbning af rørlagte vandløbsstrækninger og fjernelse af spærringer, kan ud over natur- og miljøgevinsterne også skabe landskabelige gevinster i form af større visuelle oplevelsesværdier, økologiske landskabskorridorer og et mere naturligt og varieret udtryk. Hertil

Etablering af okkerbassiner og sandfang, herunder køreveje, foretages med hensyntagen til landskabelige interesser.

Indvirkning på kulturarv

I forundersøgelserne til vandløbsprojekterne undersøges risikoen for påvirkninger af særlig kulturarvsinteresser. Under gravearbejde m.v. er der opmærksomhed på muligheden for at finde fortidsminder. Hvis der bliver påtruffet spor efter fortidsminder ved anlægsarbejder, standses dette og det lokale museum kontaktes.

Det visuelle indtryk ved kirker og kulturmiljøer forventes enten ikke at blive påvirket eller blive påvirket positivt som nævnt ovenfor under landskab.